

Eksamensbesvarelse JUS122 – Erstatningsrett

Eksamen høst 2019

Kandidat: Anonym

Ikke kommentert

Praktikumsoppgave

Overordnet problemstilling er om GHI AS er erstatningsansvarlige overfor Lars og Kari Holm, og eventuelt om og hvor mye erstatningssummen skal avkortes.

Første spørsmål er om GHI AS er erstatningsansvarlige overfor Lars Holm, og eventuelt om og hvor mye erstatningssummen skal avkortes.

Sikker rett oppstiller tre kumulative vilkår for erstatningsansvar. Det må foreligge en erstatningsrelevant skade, et ansvarsgrunnlag, og en adekvat årsakssammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget.

Økonomisk tap er erstatningsrelevant skade, jf. sikker rett. Det fremgår også forutsetningsvis av skadeerstatningsloven (heretter skl.) § 3-1 at økonomisk tap som følge av personskade er erstatningsrelevant. Lars fikk betydelige hodeskader som gjorde ham 50% ufør. Det er klart at det er tale om erstatningsrelevant skade.

Lars har rettet krav mot GHI AS, og det er nærliggende å drøfte ansvarsgrunnlag etter arbeidsgiveransvaret i skl. § 2-1. Bestemmelsen angir at "arbeidsgiver" svarer for "skade" som voldes "forsettlig" eller "uaktsomt" under "arbeidstakers" "utføring av arbeid" for arbeidsgiveren. I vurderingen skal det tas hensyn til om "de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten" er tilsidesatt.

GHI AS er "arbeidsgiver" da de "har noen i sin tjeneste", jf. skl. § 2-1 nr. 2.

Hans Tastad er "arbeidstaker" da han "gjør arbeid (...) i arbeidsgivers tjeneste", jf. skl. § 2-1 nr. 3.

Det foreligger en "skade" jf. drøftelsen over.

Vilkåret om at skaden må være voldt under arbeidstakers "utføring av arbeid" tilsier etter naturlig språkforståelse at det må være sammenheng mellom den skadevoldende handlingen og arbeidsforholdet. Det er klart at Hans tok avgjørelsen om å avbryte arbeidet i rollen som ansvarlig for arbeidet i hagen. Vilkåret er oppfylt.

Det er ingen holdepunkter for at Hans "forsettlig" voldte skaden på Lars, og det springende punkt blir om Hans "uaktsomt" voldte skaden.

Ordlyden "uaktsomt" tilsier at Hans må ha handlet klanderverdig. Av forarbeidene fremgår det at vilkåret sikter mot en alminnelig aktsomhetsvurdering etter culpanormen. Vurderingstemaet er om Hans burde ha reagert på risikoen og handlet annerledes.

I aktsomhetsvurderingen skal det tas hensyn til om "de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten" er tilsidesatt. Ordlyden tilsier at det må oppstilles en terskel for aktsomhet i det konkrete tilfellet.

Boltepistoldommen omhandlet to unge gutter som tok seg inn på et anleggsområde og stjal ammunisjon til en boltepistol, hvorpå en annen gutt skadet seg ved uriktig bruk av ammunisjonen. I dommen gav høyesterett uttrykk for et høyt aktsomhetskrav ved anleggsarbeid. Det samme synet ble det også gitt uttrykk for i sementblanderdommen, hvor en ung gutt skadet seg ved uriktig bruk av en sementblander på et anleggsområde.

Terskelen som oppstilles i de to dommene er overførbart til denne saken, da det dreier seg om entreprenører som driver anleggsarbeid. Følgelig må det oppstilles en relativt lav terskel for uaktsomhet i dette tilfellet, og at skadelidte kan med rimelighet forvente at anleggsarbeid er sikret slik at det ikke byr på særlige risikomomenter for omverdenen.

Skyldansvar gjennom culpanormen betinges av tre minstevilkår, jf. sikker rett. Den påstått ansvarlige må ha en viss tilknytning til risikoen, det må finnes et effektivt og praktisk gjennomførbart handlingsalternativ, og risikoen må være kvalifisert i henhold til art, grad og nærhet.

Hans har tilknytning til risikoen, da han har ansvaret for arbeidet i hagen.

I tillegg har Hans tankekontakt med risikoen, da Petra fortalte at hun lenge hadde bekymret seg for at barn kunne skade seg i skråningen. Peder gjorde ham også klar over at han hadde sett ungdommer i området og ville sette opp gjerde på oppsiden av skråningen for sikkerhets skyld. Dette skaper en økt oppfordring til å reagere.

Som en alternativ handlemåte kunne Hans ha fortsatt arbeidet med gjerdet, i stedet for å avbryte og forlate stedet. Dette ville vært effektivt da han har uttalt at han ville bli ferdig med gjerdet i løpet av en dag, slik at risikoen ville vært eliminert innen Lars og Lasse tok seg inn på området. Hans var imidlertid syk, og trengte legetilsyn. Handlemåten var dermed lite praktisk gjennomførbart.

Ellers kunne Hans ha sikret området bedre ved for eksempel å markere faren ved bruk av varselskilt eller sperrebånd. Selv om en ikke kan være sikker på at ungdommene likevel ville holdt seg unna området, må det kunne legges til grunn at dette til en viss grad ville vært effektivt. Det må også kunne legges til grunn at slik sikring ville vært praktisk gjennomførbart, da GHI AS er et profesjonelt firma som driver hage- og anleggsarbeid, og således bør ha slikt enkelt sikringsutstyr tilgjengelig.

Vilkåret om effektivt og praktisk gjennomførbart handlingsalternativ er oppfylt.

Risikoens art omhandler hva slags skade det var risiko for. I dette tilfellet medførte risikoen alvorlige hodeskader og tap i fremtidig inntekt for Lars. Da det er tale om en lang og bratt skråning med store steiner, løs jord og grus liggende åpent, er det klart at risikoen også kunne medført enda mer alvorlige skader. Risikoens art taler således for at Hans burde ha reagert på risikoen og handlet annerledes.

Risikoens grad dreier seg om sannsynligheten for at risikoen realiserer seg i skade. I denne saken er det tale om en skråning på en eiendom som ligger i en blindgate i utkanten av et etablert villastrøk. Det var ikke barn i området, foruten helt unge barnebarn som av og til var på besøk hos naboene, og nærmeste nabo til eiendommen var over 600 meter unna. Dette tilsier at sannsynligheten for at risikoen realiserer seg i skade var relativt liten.

På den annen side lå det et skogsområde like inntil eiendommen, og at det var en opparbeidet sti lengre nede i blindgaten. Dette tilsier at eiendommen kunne bli brukt som snarvei til skogsområdet, og følgelig for en større grad av risiko.

Ved vurderingen av risikoens grad må det tas stilling til visse rolleforventninger til skadelidtegruppen.

Lars er 11 år, og en bør dermed kunne forvente av denne aldersgruppen at grensene for privat eiendom respekteres. Dette taler for en mindre grad av risiko.

Imidlertid må det forventes at barn i denne alderen ikke sjeldent oppsøker risiko og spenning, noe som også fremgår av at Lars og Lasse syntes det var spennende å utforske nærområdet. Dette taler for en noe høyere grad av risiko.

Knallskudd-dommen omhandlet en gutt på 12,5 år som tok seg inn i en hage hvor en fenrik hadde lagt igjen en pose knallskudd. Gutten avfyrte et knallskudd i strid med den påtrykte bruksanvisningen, og fikk en alvorlig øyeskade. I dommen ble det lagt særlig vekt på at gutten burde kunne forventes å holde seg unna andres private eiendom. Selv om Lars er yngre enn gutten i dommen, har den noe overføringsverdi da aldersforskjellen er liten, og skadelidtegruppen også må omfatte Lasse på 13 år, da også han falt i skråningen. En essensiell forskjell mellom dommen og denne

saken er imidlertid at gutten i dommen på et tidligere tidspunkt hadde blitt bortvist fra hagen. Han hadde således fått et ytterligere incentiv til å holde seg unna eiendommen, noe som svekker overføringsverdien til denne saken.

Hvorvidt Hans burde ha reagert på risikoen og handlet annerledes, må til slutt avgjøres gjennom en helhetsvurdering hvor risikoens art, grad og nærhet stilles opp mot den alternative handlemåten.

Det er tale om en risiko av alvorlig grad, men sannsynligheten for at risikoen realiserte seg i skade var relativt liten. Eiendommen er, med tanke på beliggenheten, langt unna naboer og innerst i en blindvei, plassert slik at det er svært usannsynlig at noen ferdes på området. Selv om det ikke er mange unge barn i området, var Hans imidlertid klar over de to ungdommene som oppholdt seg i området. Det skjerpede aktsomhetskravet knyttet til Hans' tankekontakt med risikoen, samt de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten, om å ikke by på særlige risikomomenter for omverdenen, taler for at Hans burde ha gjennomført det svært enkle handlingsalternativet til tross for at sannsynligheten for skade var liten.

Hans har handlet "uaktsomt" jf. skl. § 2-1.

Av forarbeidene til skl. § 2-1 fremgår det at vilkåret "de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten" blant annet er ment å omfatte anonyme og kumulative feil. Hans meldte i fra til sjefen sin om at han måtte forlate arbeidet for å oppsøke lege, og det er følgelig nærliggende å subsidiært kumulere handlingene til Hans' sjef med Hans' handlinger. Vurderingstemaet blir om Hans og sjefens handlinger samlet sett medfører at de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten er tilsidesatt.

Kravene som med rimelighet kan stilles til virksomheten, er gjort rede for over.

Det er klart at sjefen i GHI AS hadde tilknytning til risikoen, da han er sjef og har det overordnede ansvaret for bedriftens virksomhet.

Sjefen i GHI AS mottok en telefonsamtale fra Hans og ble gjort oppmerksom på situasjonen med gjerdet. For oppgavens skyld må det legges til grunn at sjefen fikk alle opplysninger som fremgår av faktum. Følgelig hadde også sjefen tankekontakt med risikoen, noe som medfører et skjerpet aktsomhetskrav.

Det er klart at risikoen er kvalifisert, jf. drøftelsen over.

Sjefen kunne ha satt en annen ansatt til å ta over arbeidet med gjerdet da han fikk vite at Hans måtte avbryte arbeidet. Dette ville vært effektivt da det trolig ville ha eliminert risikoen for skade, eller i alle fall ha gjort den betraktelig mindre. Det må

også anses som praktisk gjennomførbart da firmaet hadde fem ansatte, og det var dårlig marked for denne typen tjenester i Lillevik.

Selv om sannsynligheten for skade var relativt liten, må det i en samlet vurdering tillegges avgjørende vekt at sjefens alternative handling var svært enkelt gjennomførbar. På grunnlag av dette, og særlig sammenholdt med Hans' opptreden, må det legges til grunn at sjefen og Hans' handlinger samlet sett medfører et brudd med de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten, om minimering av særlige risikofaktorer for omverdenen.

Det foreligger ansvarsgrunnlag gjennom arbeidsgiveransvaret i skl. § 2-1, både gjennom Hans' uaktsomhet og subsidiært gjennom kumulative feil.

Sluttvis må det være en adekvat årsakssammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget.

Ved vurderingen av om det foreligger faktisk årsakssammenheng skal tas utgangspunkt i betingelseslæren, jf. blant annet p-pilledom II. Den nevnte dommen oppstiller krav om at årsaksfaktoren må være en nødvendig og ikke uvesentlig betingelse for skaden.

Lars ville ikke falt og skadet seg i skråningen dersom denne var tilstrekkelig sikret. GHI AS anfører at skaden like gjerne kunne skjedd i de bratte skråningene inne i skogen som guttene var på vei til. Rimelighetshensyn samt hensynet til skadelidte for at slike forhold ikke kan virke ansvarsfrie i en situasjon som denne. Om en åpner for ansvarsfrihet i alle situasjoner der skaden også kunne oppstått på annen måte senere, vil dette medføre at skadelidte ikke får reparert sin skade i svært mange tilfeller.

Det foreligger faktisk årsakssammenheng.

Det er ingen holdepunkter for rettslig avgrensning i årsakssammenhengen.

De tre kumulative vilkårene for erstatningsansvar er oppfylte, og GHI er erstatningsansvarlig overfor Lars Holm.

Utgangspunktet er full erstatning. GHI anfører at erstatningen må avkortes på grunn av Lars sin egen medvirkning til skaden. Bestemmelsen i skl. § 5-1 om medvirkning angir at erstatningssummen kan settes ned eller falle bort for så vidt det er "rimelig" dersom skadelidte ved "egen skyld" har "medvirket" til skaden.

Også skl. § 2-1 andre punktum gjør seg gjeldene. Avkortning skal ikke skje dersom skadelidte på skadetiden ikke hadde fylt 10 år. I forarbeidene til bestemmelsen

understrekes det at en også skal utvise forsiktighet med å avkorte erstatningen til skadelidte ned mot 10-årsalderen. Da Lars bare er 11 år, oppstiller dette en høy terskel for avkortning i erstatningssummen.

Ordlyden "egen skyld" tilsier at skadelidte må ha handlet klanderverdig. Av forarbeidene fremgår det at vilkåret sikter mot en alminnelig aktsomhetsvurdering etter culpanormen. Vurderingstemaet blir om Lars burde ha reagert på risikoen og handlet annerledes.

Lars har tilknytning til risikoen da det er han som har skadet seg.

En alternativ handlemåte ville vært å unnlate å ta seg inn på den private eiendommen. Dette ville vært enkelt gjennomførbart, samt effektivt da det ville eliminert risikoen for skade.

Risikoen er kvalifisert, jf. drøftelsen over.

Alpinbakkedommen omhandlet erstatningskrav rettet mot eieren av en alpinbakke etter at en kvinne hadde skadet seg da hun traff en stein like utenfor løypen. Ved vurderingen av om kvinnen hadde medvirket til egen skade ble det særlig lagt vekt på at risikoen var synbar og nærliggende for henne, da hun fortsatte å kjøre fort til tross for at hun hadde mistet sikten.

Lars fortsatte å ta seg gjennom ekteparet Ås' eiendom til tross for at han må ha sett at skråningen var bratt og fylt med store steiner, samt løs jord og grus. Risikoen var følgelig synbar og nærliggende for Hans.

Da risikoens grad er såpass alvorlig og den alternative handlemåten såpass enkelt gjennomførbart, må det legges til grunn at Lars burde ha reagert på risikoen og handlet annerledes.

Lars har utvist "egen skyld".

Ordlyden "medvirket" tilsier at skadelidte må ha forårsaket sin egen skade, ved at det foreligger årsakssammenheng mellom skaden og den utviste skyld.

Det er klart at Lars ikke ville falt i skråningen dersom han ikke hadde tatt seg inn på eiendommen, og følgelig at hans utviste skyld er en nødvendig og ikke uvesentlig betingelse for skaden.

Det er ingen holdepunkter for rettslig avgrensning i årsakssammenhengen.

Lars har "medvirket" til skaden.

Selv om inngangsvilkårene for avkortning er oppfylt, er det ingen automatikk i at avkortning skal finne sted, noe som fremgår av ordlyden om at erstatningssummen "kan" settes ned. Ordlyden "rimelig" tilsier at det må foretas en bred rimelighetsvurdering, hvor det skal tas hensyn til forholdene som er nevnt i lovteksten.

Ordlyden "atferden" tilsier at partenes skyldgrad skal tas til betraktning. Ingen av partenes opptreden skiller seg ut som særlig grovt uaktsom, og momentet gir ingen videre veiledning for eventuell avkortning.

Momentet om atferdens "betydning for at skaden skjedde" tilsier etter normal språkforståelse at det har betydning hvor dominerende de ulike årsaksbidragene var i årsaksbildet. Selv om det var GHI AS som la til rette for at skade kunne skje, var det Lars' opptreden som var den utløsende årsaken til skaden. Dette taler for avkortning av erstatningssummen.

Ordlyden "omfanget av skaden" tilsier at det skal legges vekt på om et av årsaksbidragene medførte at skaden ble større enn hva den ellers ville ha blitt. Det er ingen holdepunkter for dette i denne saken, og momentet gir ingen videre veiledning for eventuell avkortning.

Momentet "forholdene ellers" åpner for at alle andre forhold kan være av betydning. I forarbeidene nevnes særlig foreliggende forsikringer og forsikringsmuligheter. I denne saken foreligger det ikke forsikring hos noen av partene. Det ville likevel vært mer nærliggende for GHI AS enn for Lars Holm å ha ansvarsforsikring for et tilfelle som dette, noe som taler mot avkortning.

I bred rettspraksis, blant annet i skalledommen, har særlig sosiale forhold blitt tillagt vekt i vurderingen. Lars er bare 11 år, og har en lang arbeidskarriere foran seg. Da skaden gjorde ham 50% arbeidsufør, vil en avkortning i erstatningssummen kunne medføre store økonomiske konsekvenser for ham. Dette taler mot avkortning i erstatningssummen.

I en samlet vurdering må det tillegges avgjørende vekt at Lars ikke har utvist noen grov form for uaktsomhet. Selv om hans årsaksbidrag var den utløsende årsaken til skaden, ble ikke skaden større enn den ellers ville blitt på grunn av hans atferd. Dette, sammenholdt med at en avkortning ville medført svært store konsekvenser for Lars, gjør at tilfellet ikke når opp til den høye terskelen som oppstilles for avkortning i erstatningssummen til skadelidte ned mot 10-årsalderen jf. forarbeidene til skl. § 2-1 annet punktum.

Det er ingen holdepunkter for at det er grunnlag for lemping av erstatningsansvaret jf. skl. § 5-2.

Konklusjonen på det første spørsmålet er at GHI AS er erstatningsansvarlig overfor Lars Holm, og at erstatningssummen ikke skal avkortes.

Andre spørsmål er om GHI AS er erstatningsansvarlig overfor Kari Holm, og eventulet om og hvor mye erstatningssummen skal avkortes.

Økonomisk tap er erstatningsrelevant skade jf. sikker rett. Kari har blitt påført fremtidig ervervstap som følge av sjokkskaden hun ble påført etter Lars' ulykke. Vilkåret er oppfylt.

Det er klart at det foreligger ansvarsgrunnlag, jf. drøftelsen av første spørsmål.

Sluttvis må det være en adekvat årsakssammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget.

Det er klart at ulykken på Lars var en nødvendig og ikke uvesentlig betingelse for sjokkskaden til Kari, og det foreligger følgelig faktisk årsakssammenheng jf. blant annet p-pilledom II.

Videre må det vurderes om det er grunnlag for rettslig avgrensning i årsakssammenhengen.

Vurderingsmomenter for vurderingen av om det skal foretas rettslig avgrensning ved sjokkskade hos pårørende fremgår av rettspraksis.

I Bersagel-dommen ble en mor tilkjent erstatning etter å ha blitt sjokkskadet av at deres sønn var passasjer i en bil som ble kjørt utfor en brygge, slik at han druknet. I dommen ble det særlig lagt vekt på at skadevolder hadde utvist grov skyld, samt at moren kom til ulykkesstedet like etter at ulykken skjedde, og umiddelbart skjønnte at sønnen var død. I denne saken kan det som tidligere nevnt ikke sies at GHI AS har utvist grov skyld. Imidlertid kom Kari til ulykkesstedet mens Lars fortsatt lå livløs på bakken, og dommen har en viss overføringsverdi.

I Hauketo-dommen ble en kvinne tilkjent erstatning for sjokkskader etter å ha vært vitne til at hennes mann ble skadet på en svært brutal måte ved å bli truffet av en lykt på et passerende tog. I dommen ble det lagt særlig vekt på det svært brutale hendelsesforløpet som kvinnen var vitne til. I denne saken ble Kari vitne til at hennes sønn lå livløs på bakken, men en essensiell forskjell fra Hauketo-dommen er at Kari

var varslet om synet som ville møte henne på forhånd. Følgelig kan synet som møtte henne ikke anses som like overveldende som i dommen.

Den nyere sykehusdommen omhandlet en mor som ble tilkjent erstatning for sjokkskader etter å ha funnet sin sønn død på sykehus. I dommen viser høyesterett til både Bersagel-dommen og Hauketo-dommen, og argumenterer for at grensene for erstatning for sjokkskader bør strekkes videre basert på europeisk rett samt den økte informasjonen om psykiske lidelser. Særlig påpeker høyesterett i dommen at det ikke lenger bør stilles krav om ekstraordinære hendelser og særlig gruoppvekkende opplevelser for å tilkjennes erstatning for sjokkskade. Dette taler for at Kari kan tilkjennes erstatning til tross for at hun ble varslet på forhånd i motsetning til i Bersagel-dommen, og ikke ble vitne til et ekstraordinært groteskt scenario som i Hauketo-dommen.

I sykehusdommen ble det videre uttalt at sjokkskade hos foreldre generelt ikke kan anses som upåregnelig hos foreldre når deres barn dør eller blir skadet. Imidlertid er det avgjørende hvorvidt det er tilstrekkelig nærhet mellom skaden på barnet, og sjokkskaden.

Kari krevde erstatning et år etter at skaden hadde skjedd. Det er imidlertid ingen holdepunkter for når hun av sakkyndige ble ansett som sjokkskadet, og det legges derfor til grunn at sjokkskaden inntraff noe tidligere enn kravet ble fremsatt. Da det er klart at psykiske skader ikke nødvendigvis inntreffer momentant ved en traumatisk hendelse, må legges det til grunn at det er tilstrekkelig nærhet i tid da sjokkskaden inntraff i løpet av et år.

Videre er det også stor nærhet i årsaksrekken, da sjokkskaden på Kari inntraff som direkte følge av skaden på Lars.

I en samlet vurdering må det tillegges vekt at Kari er mor til Lars, og ankom ulykkesstedet mens Lars fremdeles lå livløs på bakken. Selv om det ikke var utvist grov skyld som i Bersagel-dommen, og ikke var et ekstraordinært brutalt hendelsesforløp som i Hauketo-dommen, må situasjonen anses som tilstrekkelig tyngende for Kari grunnet de mildere kravene som oppstilles i Sykehusdommen.

Det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget.

GHI AS er erstatningsansvarlig overfor Kari Holm.

Det er ingen holdepunkter for å ta stilling til medvirkning jf. skl. § 5-1.

Det er ingen holdepunkter for å vurdere lemping jf. skl. § 5-2.

Konklusjonen på andre spørsmål er at GHI AS er erstatningsansvarlig overfor Kari Holm, og at erstatningssummen ikke skal avkortes.

Konklusjonen på den overordnede problemstillingen er at GHI AS er erstatningsansvarlig overfor Lars og Kari Holm, og at erstatningssummene ikke skal avkortes.

Teorioppgave

1. Innledning

At det foreligger en erstatningsrelevant skade er ett av tre kumulative vilkår for erstatningsansvar. Utgangspunktet i norsk rett er, og har lenge vært, at erstatning kan kreves for økonomisk tap. I praksis har Høyesterett imidlertid gjennom tiden utviklet erstatningsvernet til å i stadig større grad også omfatte tap i form av utgifter for å gjenopprette ideelle interesser. Denne oppgaven vil ta for seg denne utviklingen med utgangspunkt i noen sentrale høyesterettsdommer.

2. Utvikling

2.1. Rettspraksis

Leiebil-dommen fra 1992 omhandlet en familie som hadde fått bilen sin skadet i en ulykke to dager før de skulle bruke den til ferie. De krevde dermed erstatning for utgiftene til en leiebil de anvendte i stedet for sin egen bil. Høyesterett la i dommen særlig vekt på den sentrale rollen bilen spiller i hverdagen, samt at familien ikke ville kunne feriere på samme måte som planlagt uten bil, særlig grunnet den nedsatte funksjonsevnen til den ene i familien. Den ideelle interessen i ferie og fritid ble på denne måten anerkjent av domstolen.

I Skjerping bro-dommen fra 1996 ble staten tilkjent erstatning for utgiftene til å bygge en midlertidig bro etter at skadevolder hadde voldt skade på en veibro. Det var ikke tale om et økonomisk tap for staten, men et tap av den ideelle interessen til bilister i å unngå omveier som følge av stengingen. Høyesterett la vekt på at skadevolder plikter å betale for å reparere det skadde godet, samt eventuelle følgeskader. Dette omfattet også utgifter for å forhindre eller avbøte følgeskader som ikke er av økonomisk art.

I 2013 kom Fangstgropdommen og medførte en ytterligere utvidelse av vernet om ideelle interesser. Automatisk fredede fangstgroper fra middelalder/steinalder var blitt ødelagte ved veiarbeid, og det ble stilt spørsmål til om statens interesse i kulturminner var erstatningsrettslig vernet. Høyesterett svarte bekreftende, og uttalte eksplisitt at det faktum at en verdi er av ideell karakter, ikke utelukker erstatningsvern. Videre ble det vist til både leiebildommen, og uttalt at hvorvidt slike

verdier er erstatningsrettslig vernet beror på en rettspolitisk vurdering av almenne verdiopfatninger.

Trefellingsdommen fra 2015 omhandlet en hytteeier som grovt uaktsomt hogget ned 14 trær på en naboeiendom som tilhørte en hytteforening. Eiendommen sank ikke i verdi, og Høyesterett uttalte at det her dreide seg om verdier knyttet til det estetiske ved at en skog var rasert, og at hytteforeningen hadde fått redusert "skogfølelsen" ved hytten. Høyesterett slo imidlertid relativt kort fast at også kostnader til gjenoppretting av opprinnelig tilstand er å regne som "økonomisk tap", og viste til Leiebil-dommen og Fangstgrop-dommen.

2.2. Samlet vurdering

Ved en analyse av de foreliggende dommene er det klart at vernet om ideelle interesser har utviklet seg til å bli stadig bredere. I leiebil-dommen ble problemstillingen drøftet for første gang, og vurderingen var tett knyttet til det konkrete tilfellet, da det blant annet ble lagt vekt på et familiemedlems nedsatte funksjonsevne. Allerede i Skjerpingsbro dommen er det imidlertid tydelig at høyesterett legger til grunn et langt mer generelt vern om ideelle interesser, særlig ved uttalelsen om at skadevolder plikter å betale for utgifter til forhindring og avbøtning av følgeskader, selv om disse ikke er av økonomisk art. Likevel var det etter disse to første dommene fremdeles noe uklart hva som egentlig skal til for at en ideell interesse er erstatningsrettslig relevant, inntil Fangstgropdommen. Her formulerte høyesterett endelig et vurderingstema om at verdien må vurderes i en rettspolitisk vurdering av almenne verdiopfatninger, og åpnet på denne måten for et betydelig mer omfattende vern av ideelle interesser. I trefellingsdommen kan høyesterett sies å ha tøyd strikken enda lengre, men uten å gi noen særlig begrunnelse for dette. I dommen ble det uttalt at kostnader til gjenoppretting av opprinnelig tilstand er å regne som "økonomisk tap", og på bakgrunn av dette ble det tilkjent erstatning for gjenoppretting av "skogfølelse" på en hyttetomt. Dommen har blitt kritisert i teorien, blant annet av K. M. Tande, da den tar et langt skritt i utviklingen av vernet om ideelle interesser uten å knytte dette til en slik rettspolitisk vurdering av almenne verdiopfatninger som omtales i fangstgropdommen.